

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista pracy socjalnej (263504)

Specjaliści do spraw społecznych

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista pracy socjalnej (263504)

Specjaliści do spraw społecznych

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista pracy socjalnej (263504)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [197]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:DTES_Alley_Culture_02.jpg
[dostęp: 10.07.2018].

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB
26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (048) 364-42-41, fax (048) 364-47-65
e-mail: instytut@itee.radom.pl <http://www.itee.radom.pl>

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności).....	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu.....	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący	3
2. OPIS ZAWODU.....	4
2.1. Synteza zawodu	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy).....	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne.....	6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	8
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	8
2.7. Zawody pokrewne	9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	10
3.1. Zadania zawodowe	10
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Identyfikowanie potrzeb osób i rodzin oraz udzielanie im wsparcia i pomocy	10
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie projektów, nowych form pomocy oraz inicjatyw poprawiających jakość życia klientów.....	11
3.4. Kompetencja zawodowa Kz3: Organizowanie pracy administracyjnej i doskonalenie warsztatu zawodowego.....	12
3.5. Kompetencje społeczne.....	13
3.6. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.....	14
3.7. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji.....	14
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO.....	14
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	14
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu	15
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	16
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.....	17
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	17
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	18
7. SŁOWNIK POJĘĆ	19
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)	19
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)	21

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Specjalista pracy socjalnej 263504

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Nie występują.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 2635 Social work and counselling professionals.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe), źródeł internetowych oraz wyników badań i analiz prowadzonych w projekcie SPO RZL (2006–2007) „Opracowanie i upowszechnianie krajowych standardów kwalifikacji zawodowych”,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Portalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w maju 2018 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Mateusz Trochymiak – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Magdalena Sławińska – Centrum Pomocy Społecznej Dzielnicy Śródmieście w Warszawie, Warszawa.
- Małgorzata Korycka – Centrum Pomocy Społecznej im. prof. Andrzeja Tymowskiego w Warszawie, Warszawa.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Urszula Jeruszka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Barbara Sajkiewicz – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Zdzisław Czajka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Maciej Gruza – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.

Recenzenci:

- Magdalena Twardowska – Urząd Miasta St. Warszawa, Warszawa.
- Beata Szymańska – Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie, Warszawa.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Katarzyna Stanek – Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków.
- Martyna Kawińska – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Wydział Nauk Historycznych i Społecznych, Warszawa.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2018 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Specjalista pracy socjalnej działa na rzecz jednostek, rodzin, grup i środowisk społecznych, umożliwiając im lub ułatwiając realizację zadań oraz aspiracji życiowych. Przyczynia się do rozwoju oraz ujawniania zdolności tkwiących w osobach i grupach. Zajmuje się zwłaszcza tymi, którzy na swej drodze życiowej napotykają trudności i problemy mające swe źródło w niewłaściwych relacjach między człowiekiem a jego otoczeniem.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Specjalista pracy socjalnej działa na rzecz osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej. Udziela pomocy tym, którzy nie posiadają środków do godnej egzystencji, pomaga im w osiągnięciu najwyższego możliwego stopnia niezależności. Działalność zawodowa specjalisty pracy socjalnej jest ukierunkowana na zapewnienie warunków do życia tym, którzy są ich pozbawieni oraz na zaspokajanie potrzeb klientów, które nie mogą być samodzielnie zrealizowane. Jego rolą jest wspieranie klientów w uzyskaniu poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązywania problemów oraz pomocy, która jest świadczona przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe.

Specjalista pracy socjalnej, wykonując zadania zawodowe w pracy z klientami, pełni rolę zarówno pomocnika, doradcy, mediatora, negocjatora, pośrednika, jak również informatora – w zależności od zdiagnozowanych potrzeb osób, z którymi współpracuje.

Pracownik w tym zawodzie udziela wsparcia i poradnictwa osobom i rodzinom ubogim, bezdomnym, chorym i niepełnosprawnym, uzależnionym, opuszczającym zakłady karne oraz uchodźcom. Ponadto w obszarze jego zainteresowań zawodowych są rodziny dysfunkcyjne, w tym m.in. przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze, osoby starsze, rodziny wielodzietne⁸, niepełne⁷ oraz osoby doświadczające i stosujące przemoc. Niekiedy specjalista pracy socjalnej niesie pomoc osobom i/lub rodzinom, które znalazły się w sytuacji kryzysowej lub doświadczyły kłesk żywiołowych⁴ i katastrof ekologicznych³. Specjalista pracy socjalnej jest inicjatorem różnorodnych grup wsparcia i ruchów samopomocowych.

WAŻNE:

Wykonywanie zawodu **specjalista pracy socjalnej** jest regulowane ustawą o pomocy społecznej, która określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z tym związanych, zasady i tryb ich udzielania, organizacje pomocy społecznej, jak również zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Sposoby wykonywania pracy

Specjalista pracy socjalnej wykonuje prace polegające m.in na:

- prowadzeniu interdyscyplinarnej działalności¹ diagnostycznej, polegającej na rozpoznawaniu potrzeb osób, rodzin i grup społecznych,
- organizowaniu możliwości zaspokojenia ujawnionych potrzeb oraz kwalifikowaniu do uzyskania świadczeń z pomocy społecznej,
- udzielaniu zainteresowanym pełnej informacji o przysługujących im świadczeniach i dostępnych formach pomocy oraz wspieraniu w uzyskiwaniu tej pomocy,
- prowadzeniu działań prewencyjnych i interwencyjnych,
- tworzeniu i realizowaniu programów społecznych,
- wydobywaniu zasobów tkwiących w jednostkach i zbiorowościach, pobudzaniu aktywności społecznej oraz wspomaganiu inicjatyw i akcji społecznych,
- koordynowaniu działań służb i instytucji pomocowych na rzecz osób wymagających wsparcia,
- współpracy z innymi profesjonalistami, instytucjami i organizacjami, mającej na celu doskonalenie już istniejących i poszukiwanie nowych rozwiązań w zakresie pracy socjalnej,
- prowadzeniu dokumentacji oraz gromadzeniu i przechowywaniu akt potwierdzających sytuację klienta,
- udzielaniu pomocy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i zasadami etyki zawodowej,
- dobieraniu właściwych narzędzi i metod pracy w zakresie świadczenia usług socjalnych,
- nadzorowaniu i usprawnianiu warsztatu pracy podległych mu pracowników socjalnych,
- monitorowaniu oraz przeprowadzaniu ewaluacji podjętych projektów, programów i działań,
- przygotowaniu i realizowaniu projektów socjalnych i programów społecznych w oparciu o fundusze krajowe i europejskie,
- przeciwdziałaniu praktykom niehumanitarnym i dyskryminującym.

WAŻNE:

Specjalista pracy socjalnej wykonuje pracę zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. Dlatego powinien na bieżąco uzupełniać swoją wiedzę z tego zakresu.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2, 3.3 i 3.4. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Specjalista pracy socjalnej wykonuje część swoich czynności zawodowych w biurze, część zaś w terenie: spotyka się z klientami w ich miejscu zamieszkania lub pobytu, a także w licznych instytucjach na danym terenie (m.in. w urzędach, szkołach, szpitalach, sądach, fundacjach). Wykonywanie zawodu specjalista pracy socjalnej jest ściśle związane z nawiązywaniem i utrzymywaniem kontaktów z ludźmi. Ich częstotliwość i rodzaj zależy od specyfiki wykonywanej pracy oraz powierzonych zadań zawodowych.

Ze względu na specyfikę pracy specjaliści pracy socjalnej mogą spotkać się z agresją ze strony klientów zarówno w biurze, jak i podczas realizacji obowiązków w środowisku. Mogą oni pracować samodzielnie lub zespołowo, kontaktując się z innymi służbami i instytucjami pomocowymi.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Specjalista pracy socjalnej w działalności zawodowej wykorzystuje różne maszyny i narzędzia:

- komputer z typowym oprogramowaniem biurowym lub dedykowanym oprogramowaniem umożliwiającym przygotowywanie prezentacji, zbieranie materiałów i danych niezbędnych do planowania i realizacji pracy,
- oprogramowania do przeglądania zasobów Internetu, wysyłania i odbierania poczty elektronicznej,
- system informatyczny POMOST Std wykorzystywany przez ośrodki pomocy społecznej lub inny system specjalistyczny,
- typowe urządzenia biurowe, tj. drukarka, ksero, faks, skaner,
- telefon stacjonarny i komórkowy.

Organizacja pracy

Organizacja czasu pracy jest uzależniona od miejsca pracy **specjalisty pracy socjalnej** i rodzaju zadań, które wykonuje. Czas pracy specjalistów pracy socjalnej zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej reguluje ustawa o pracownikach samorządowych i wynosi 40 godzin tygodniowo, przy czym część godzin realizowana jest podczas pracy w terenie. Inaczej jest w przypadku Domów Pomocy Społecznej, gdzie pensjonariuszom należy zapewnić stałą opiekę. W tym wypadku może się to wiązać z koniecznością pracy w systemie zmianowym.

Ze względu na większą swobodę w decydowaniu i podejmowaniu działań, specjalista pracy socjalnej nie podlega stałemu nadzorowi kierowniczemu, a efekty jego pracy są kontrolowane co jakiś czas. Specjalista pracy socjalnej korzysta z prawa pierwszeństwa przy wykonywaniu swoich zadań w urzędach, instytucjach i innych placówkach. Organy administracji są obowiązane do udzielania mu pomocy w zakresie wykonywania tych czynności.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Z pracą w tym zawodzie wiążą się zagrożenia wynikające z kontaktów z różnymi grupami klientów, w tym z nosicielami wirusa HIV, chorymi na gruźlicę i inne choroby zakaźne. W trakcie wykonywania obowiązków zawodowych specjalista pracy socjalnej narażony jest również na styczność z insektami, pasożytami itp.

W tym zawodzie stosunkowo częściej niż w innych istnieje możliwość wystąpienia chorób związanych ze stresem, w związku z pracą z osobami agresywnymi, zażywającymi substancje psychoaktywne, przewlekłe chorymi, w podeszłym wieku oraz z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie i fizycznie. Często skutkiem sytuacji stresogennych jest wypalenie zawodowe. Istotnym czynnikiem ryzyka podczas wykonywania pracy w terenie jest narażenie na wypadki komunikacyjne podczas docierania do i powrotu z miejsca wykonywania pracy.

WAŻNE:

Praca związana jest z dużym obciążeniem psychicznym, stąd też **specjalista pracy socjalnej** zatrudniony w ośrodku pomocy społecznej ma uprawnienia do dodatkowego urlopu. Osoby wykonujące ten zawód objęte są ochroną prawną przewidzianą dla funkcjonariuszy publicznych.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **specjalista pracy socjalnej** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- ogólna dobra wydolność organizmu i sprawność fizyczna,
- sprawność narządu wzroku,

- sprawność narządu słuchu,
- sprawność układu oddechowego;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- spostrzegawczość,
- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- ostrość wzroku,
- ostrość słuchu,
- koncentracja uwagi,
- podzielność uwagi;

w kategorii sprawności i zdolności

- zdolność do zachowania postawy nieoceniającej,
- zdolność słuchania i wyciągania wniosków,
- komunikatywność,
- samodzielność,
- łatwość wypowiadania się w mowie i piśmie,
- zdolność nawiązywania kontaktów,
- zdolność kierowania i pracy w zespole,
- zdolność podejmowania szybkich i trafnych decyzji, zwłaszcza w zakresie podejmowania interwencji kryzysowej,
- zdolności mediacyjne i negocjacyjne;

w kategorii cech osobowościowych

- odporność emocjonalna,
- samokontrola,
- samodzielność,
- gotowość do niesienia pomocy innym,
- wrażliwość,
- empatia,
- wysoki stopień odpowiedzialności,
- odporność na stres,
- chęć podnoszenia swoich kwalifikacji,
- dyskrecja,
- odpowiedzialność,
- opanowanie,
- wysoka kultura osobista,
- cierpliwość,
- gotowość do ustawicznego uczenia się.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.5. Kompetencje społeczne; 3.6. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Ze względu na charakter pracy zawód **specjalista pracy socjalnej** często związany jest z koniecznością przemieszczania się. Przeciwwskazaniem do podjęcia pracy w zawodzie jest poważne zaburzenie równowagi i sprawności kończyn dolnych (z wyłączeniem stanowisk kierowniczych wykonywanych wyłącznie w warunkach pracy biurowej), zaburzenia układu krążenia, oddechowego, nerwowego i trawienno- oraz nosicielstwo chorób zakaźnych. Niepełnosprawność intelektualna całkowicie wyklucza możliwość wykonywania zawodu.

WAŻNE:

O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Zawód **specjalista pracy socjalnej** podlega szczegółowym uregulowaniom prawnym w zakresie dopuszczenia do jego wykonywania. Specjalistą pracy socjalnej może być osoba, która:

- ukończyła studia wyższe na kierunku praca socjalna oraz ma minimum 3-letnie doświadczenie zawodowe, lub
- posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych, specjalizację zawodową I stopnia w zawodzie pracownik socjalny oraz 3 lata stażu pracy, lub
- do 31 grudnia 2013 r. ukończyła studia wyższe w specjalności przygotowującej do zawodu pracownik socjalny na jednym z kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie oraz ma minimum 3-letnie doświadczenie zawodowe. Wymagane umiejętności, wykaz przedmiotów, minimalny wymiar zajęć dydaktycznych oraz zakres i wymiar praktyk zawodowych dla specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego, realizowanej w szkołach wyższych na wymienionych wyżej kierunkach, określa Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25.01.2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Najczęstszymi pozaustawowymi warunkami podjęcia pracy w zawodzie **specjalista pracy socjalnej** są:

- posiadanie obywatelstwa polskiego,
- niekaralność za przestępstwa popełnione umyślnie,
- posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych oraz korzystanie z pełni praw publicznych,
- stan zdrowia pozwalający na zatrudnienie na stanowisku specjalista pracy socjalnej,
- doświadczenie w przygotowywaniu dokumentacji urzędowej,
- biegła znajomość obsługi urządzeń biurowych i komputera z typowym oprogramowaniem biurowym.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Specjalista pracy socjalnej w ramach rozwoju zawodowego może ukończyć specjalizację II stopnia w zawodzie pracownik socjalny. Specjalizacja ma na celu pogłębienie wiedzy i doskonalenie umiejętności pracy z wybranymi grupami osób korzystających z pomocy społecznej. Warunkiem uzyskania przez pracownika socjalnego II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny jest:

- posiadanie uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego lub posiadanie decyzji o uznaniu kwalifikacji w zawodzie pracownik socjalny na podstawie ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej,

- posiadanie I stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny oraz posiadanie co najmniej 5-letniego stażu w zawodzie pracownik socjalny,
- ukończenie szkolenia z zakresu II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny,
- zdanie egzaminu przed Centralną Komisją Egzaminacyjną do spraw stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych, działającą przy Ministrze właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego.

Wymóg posiadania specjalizacji I stopnia nie dotyczy osób, które:

- ukończyły studia wyższe na kierunku praca socjalna lub
- przed 1 stycznia 2007 r. otrzymały dyplom wyższej szkoły zawodowej o specjalności praca socjalna, lub
- przed dniem 1 stycznia 2008 r. ukończyły lub kontynuowały studia wyższe o specjalności praca socjalna na jednym z kierunków: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie, lub
- do 31 grudnia 2013 r. ukończyły studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownik socjalny na jednym z kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie. Wymagane umiejętności, wykaz przedmiotów, minimalny wymiar zajęć dydaktycznych oraz zakres i wymiar praktyk zawodowych dla specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego, realizowanej w szkołach wyższych na wymienionych wyżej kierunkach określa Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25.01.2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych.

Specjalista pracy socjalnej może otrzymać awans na stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej. Może również kierować zespołem pracowników jako starszy specjalista pracy socjalnej – koordynator, może też zostać głównym specjalistą.

WAŻNE:

Osoby pracujące w zawodzie **specjalista pracy socjalnej** mają prawo do korzystania z superwizji pracy socjalnej¹⁰, prowadzonej przez wykwalifikowanych superwizorów¹¹. Celem superwizji jest rozwój zawodowy, poszukiwanie źródeł trudności w pracy i możliwości ich pokonywania. Dzięki temu możliwe jest utrzymanie wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowanie i wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz uzyskiwanie wsparcia.

Możliwości potwierdzania kompetencji

Wykonując zawód **specjalista pracy socjalnej** można potwierdzić kompetencje zawodowe poprzez uzyskanie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **specjalista pracy socjalnej** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Kierownik domu pomocy społecznej	134402
Kierownik działu w instytucjach pomocy społecznej	134403
Kierownik ośrodka pomocy rodzinie	134404
Specjalista do spraw adopcji	263509

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **specjalista pracy socjalnej** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

- Z1 Analizowanie i ocenianie zjawisk powodujących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskiwania tych świadczeń.
- Z2 Udzielanie zainteresowanym informacji o dostępnych formach pomocy, wspieranie w uzyskiwaniu tej pomocy.
- Z3 Podejmowanie interwencji w sytuacjach kryzysowych², klęsk żywiołowych i ekologicznych, zdarzeniach losowych, oraz w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia osób zależnych.
- Z4 Prowadzenie działań prewencyjnych i edukacyjnych poprzez tworzenie i realizowanie programów społecznych.
- Z5 Współpracowanie z profesjonalistami, instytucjami i organizacjami mające na celu doskonalenie już istniejących i poszukiwanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej.
- Z6 Prowadzenie dokumentacji oraz gromadzenie i przechowywanie akt potwierdzających sytuację klienta zgodnie z obowiązującymi wymaganiami.
- Z7 Dbanie o rozwój profesjonalny, ustawiczne dokształcanie się i doskonalenie warsztatu zawodowego oraz wykorzystanie efektów superwizji do rozwoju zawodowego.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Identyfikowanie potrzeb osób i rodzin oraz udzielanie im wsparcia i pomocy

Kompetencja zawodowa Kz1: Identyfikowanie potrzeb osób i rodzin oraz udzielanie im wsparcia i pomocy obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Analizowanie i ocenianie zjawisk powodujących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskiwania tych świadczeń	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Rodzaje i specyfikę problemów społecznych; - Zadania państwa i organów samorządu terytorialnego w zakresie pomocy społecznej; - Cele i zadania instytucji i organizacji świadczących pracę socjalną; - Regulacje prawne w zakresie udzielania świadczeń pomocy społecznej; - Instytucje mogące świadczyć pomoc społeczną; - Źródła i sposoby pozyskiwania informacji; - Kryteria przyznawania pomocy wynikające z ustawy o pomocy społecznej i innych przepisów prawnych.	- Rozpoznawać, monitorować i analizować problemy osób i środowiska lokalnego; - Przeprowadzać <u>wywiady środowiskowe</u>¹² w celu ustalenia sytuacji bytowej osób i rodzin ubiegających się o pomoc; - Gromadzić i analizować materiał diagnostyczny dotyczący sytuacji finansowej, rodzinnej, mieszkaniowej, zawodowej i zdrowotnej; - Rozróżniać zadania wykonywane przez placówki świadczące usługi w ramach pomocy społecznej; - Weryfikować formy udzielanej pomocy.

Z2 Udzielanie zainteresowanym informacji o dostępnych formach pomocy, wspieranie w uzyskiwaniu tej pomocy	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
- Zasady etyki zawodowej; - Zasady zachowania postawy szacunku i akceptacji wobec klienta, wolnej od oceny i osądzania;	- Przestrzegać zasad etyki zawodowej; - Komunikować się w prawidłowy sposób ze współpracownikami oraz klientami; - Zapewniać przyjazną atmosferę zaufania

• Zasadność osobistego uczestnictwa i pomocy przy realizacji działania, z którym klient sobie samodzielnie nie radzi; • Rodzaje przysługujących świadczeń z pomocy społecznej.	i szacunku w trakcie kontaktów z klientem; • Udzielać pełnej informacji o przysługujących klientowi świadczeniach i dostępnych formach pomocy ze strony instytucji państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych; • Organizować pracę socjalną w stosunku do osoby lub rodziny; • Przeprowadzać ewaluację planu pracy z osobą lub rodziną; • Udzielać porad w zakresie rozwiązywania problemu klienta i/lub kierować do specjalistów z danej dziedziny; • Wyznaczać zadania swoje i klienta oraz wyznaczać termin ich realizacji; • Wyszukiwać, gromadzić i aktualizować informacje dotyczące świadczeń pomocy społecznej.
---	---

Z3 Podejmowanie interwencji w sytuacjach kryzysowych, klęsk żywiołowych i ekologicznych, zdarzeniach losowych, oraz w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia osób zależnych

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Wybrane zagadnienia z psychologii, socjologii, pedagogiki polityki społecznej, organizacji zarządzania, medycyny społecznej, prawa rodzinnego; • Kompetencje służb ratowniczych i organów ścigania oraz konieczność ich powiadamiania w sytuacjach zagrożenia; • Hierarchię potrzeb człowieka; • Kompetencje innych służb i instytucji świadczących pomoc; • Wybrane zagadnienia z zakresu prawa rodzinnego, karnego, administracyjnego; • Podstawy teoretyczne, metody i sposoby prowadzenia interwencji kryzysowej; • Procedury postępowania w przypadku podejrzenia lub zidentyfikowania zjawiska przemocy w rodzinie.	• Identyfikować postawy i zachowania ludzkie w sytuacjach stresu i zagrożenia; • Reagować w celu rozeznania sytuacji niezwłocznie po uzyskaniu informacji o istniejącym zagrożeniu; • Oceniać stopień zagrożenia i ewentualnych strat; • Przeprowadzać interwencję zgodnie z obowiązującymi zasadami; • Dbać o bezpieczeństwo osób zależnych (dzieci, osoby w podeszłym wieku, osoby ubezwłasnowolnione), w tym podejmować decyzje o natychmiastowym zabezpieczeniu osób zależnych (głównie dzieci) w sytuacjach zagrażających ich zdrowiu i życiu; • Identyfikować i zabezpieczać podstawowe potrzeby (żywność, schronienie, opieka medyczna itd.) osobom pokrzywdzonym; • Udzielać adekwatnego wsparcia potrzebującym; • Identyfikować zjawisko przemocy w rodzinie; • Powiadamiać zgodnie z kompetencjami służby ratownicze i/lub organy ścigania w przypadku stwierdzenia występowania niebezpiecznych zachowań.

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie projektów, nowych form pomocy oraz inicjatyw poprawiających jakość życia klientów

Kompetencja zawodowa Kz2: Przygotowywanie projektów, nowych form pomocy oraz inicjatyw poprawiających jakość życia klientów obejmuje zestaw zadań zawodowych Z4, Z5, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z4 Prowadzenie działań prewencyjnych i edukacyjnych poprzez tworzenie i realizowanie programów społecznych	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Problemy i kwestie społeczne; • Cele i zadania instytucji i organizacji świadczących pracę socjalną; • Warunki wyrównywania szans rozwoju środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym; • Metody pracy socjalnej z uwzględnieniem działań profilaktycznych; • Metody zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób i grup nim zagrożonych; • Krajowe i europejskie programy i projekty wsparcia w zakresie pomocy społecznej; • Sposoby otrzymywania dotacji z funduszy europejskich; • Procedury zamówień publicznych.	• Diagnozować potrzeby środowiska lokalnego pod kątem zapotrzebowania na nowe formy pomocy; • Organizować <u>społeczność lokalną</u>⁹; • Analizować zasoby umożliwiające zrealizowanie założonych celów; • Przygotowywać i realizować projekty lub programy socjalne z wykorzystaniem funduszy krajowych i europejskich; • Planować budżet w ramach prowadzonych programów; • Monitorować i ewaluować projekty finansowe z funduszy europejskich; • Pozyskiwać do działań sponsorów, wolontariuszy, instytucje i organizacje.

Z5 Współpracowanie z profesjonalistami, instytucjami i organizacjami mające na celu doskonalenie już istniejących i poszukiwanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Instytucje i organizacje wsparcia społecznego; • Funkcje i zadania organizacji pozarządowych, ze szczególnym uwzględnieniem działających w obszarze pomocy społecznej.	• Dokonywać wyboru osób i instytucji do tworzenia sieci socjalnej; • Pozyskiwać współpracowników do działań socjalnych na rzecz klienta; • Formułować oczekiwania wobec osób i instytucji tworzących sieć socjalną; • Reprezentować i występować w obronie interesów jednostek, grup i środowiska lokalnego; • Współdziałać z organizacjami i instytucjami oraz specjalistami.

3.4. Kompetencja zawodowa Kz3: Organizowanie pracy administracyjnej i doskonalenie warsztatu zawodowego

Kompetencja zawodowa Kz3: Organizowanie pracy administracyjnej i doskonalenie warsztatu zawodowego obejmuje zestaw zadań zawodowych Z6, Z7, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z6 Prowadzenie dokumentacji oraz gromadzenie i przechowywanie akt potwierdzających sytuację klienta zgodnie z obowiązującymi wymaganiami	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Zasady sporządzania pism i wypełniania podstawowych druków i formularzy w pracy socjalnej (np. formularze wywiadu środowiskowego, <u>kontraktu socjalnego</u>⁵, formularze „Niebieska Karta”⁶);	• Wykorzystywać obowiązujące przepisy prawa w działalności zawodowej; • Wypełniać i stosować podstawowe dokumenty i formularze; • Prowadzić korespondencję z instytucjami

• Podstawy obsługi komputera, Internetu i urządzeń peryferyjnych; • Sposoby przechowywania, ewidencjonowania i ochrony informacji niejawnych i danych osobowych.	• i osobami; • Wykorzystywać podstawowe techniki komputerowe do pozyskiwania, wyszukiwania, przetwarzania i gromadzenia informacji; • Przestrzegać przepisów odnoszących się do poufności i tajności informacji oraz danych; • Korzystać z systemu informatycznego „POMOST Std” lub innych programów specjalistycznych.
---	--

Z7 Dbanie o rozwój profesjonalny, ustawiczne doskazywanie się i doskonalenie warsztatu zawodowego oraz wykorzystanie efektów superwizji do rozwoju zawodowego

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
• Potrzeby rozwoju zawodowego pracownika socjalnego; • Znaczenie ciągłego doskazywania się i rozwoju w zawodzie pracownika socjalnego; • Ofertę usług edukacyjnych w zakresie rozwoju zawodowego pracowników socjalnych; • Problem wypalenia zawodowego – psychologiczne i społeczne skutki oraz metody przeciwdziałania.	• Dokonywać samooceny i doskazywać metody własnej pracy; • Poszukiwać aktywnie nowych informacji użytecznych w rozwoju zawodowym; • Korzystać z literatury zawodowej; • Przeciwdziałać zjawisku wypalenia zawodowego poprzez udział w superwizjach, szkoleniach zewnętrznych, seminariach i konferencjach; • Stosować w praktyce wiedzę na temat metod skutecznego radzenia sobie ze stresem i technik relaksacyjnych.

3.5. Kompetencje społeczne

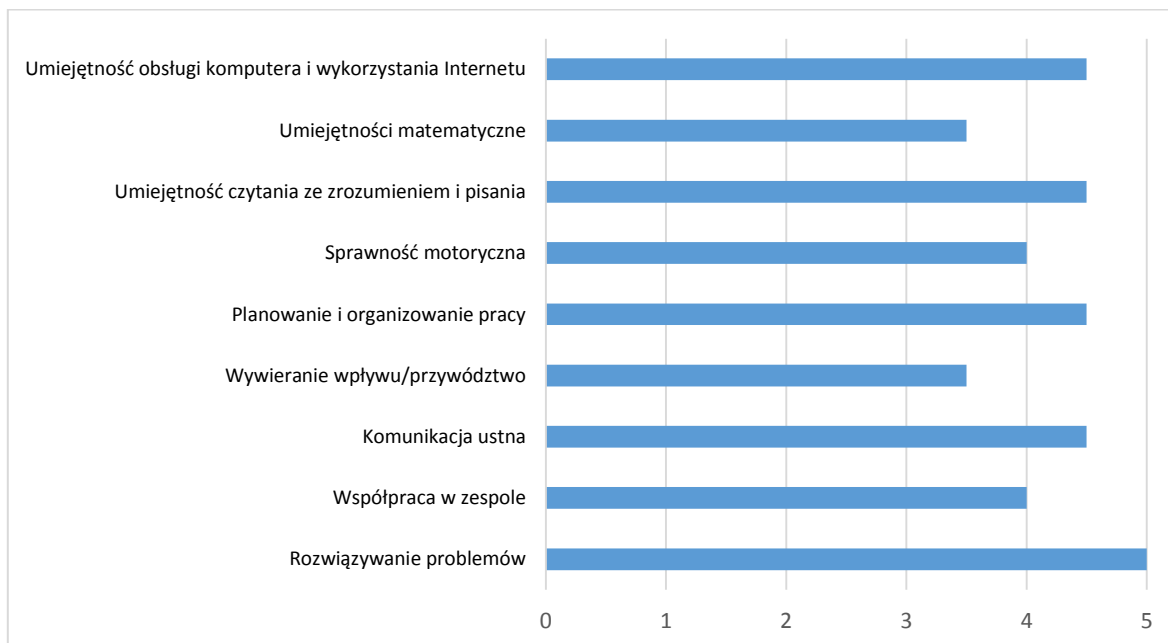
Pracownik w zawodzie **specjalista pracy socjalnej** powinien mieć kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

W szczególności pracownik jest gotów do:

- Ponożenia odpowiedzialności za skutki podejmowanych działań w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej.
- Kierowania się zasadami zgodnymi z etyką zawodową i obowiązującymi przepisami.
- Przestrzegania określonych w standardach etycznych i normach zawodowych zasad uczciwości, rzetelności, poufności oraz zapobiegania konfliktom interesów w realizacji zadań pomocy społecznej.
- Oceniania i korekty własnych postaw i zachowań.
- Przyjmowania odpowiedzialności za rolę społeczną, jaką pełni, w szczególności w kontekście wpływu na sytuację jednostek, grup i środowiska lokalnego.
- Współpracowania z innymi osobami i instytucjami w realizacji różnorodnych usług pomocy społecznej.
- Podnoszenia kompetencji osobistych i zawodowych, w tym aktualizowania i podwyższania swoich kompetencji w kontekście zmian prawnych i nowych rozwiązań organizacyjnych właściwych dla pomocy społecznej.
- Funkcjonowania w zespole pracowniczym w różnych miejscach i na stanowiskach pracy właściwych dla pomocy społecznej.
- Wykazywania empatii, pomocy w identyfikowaniu potrzeb, udzielania informacji pozwalających na wspieranie osób i rodzin w wyjściu z trudnej sytuacji życiowej.

3.6. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego wagę kompetencji kluczowych dla zawodu **specjalista pracy socjalnej**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **specjalista pracy socjalnej**

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.7. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **specjalista pracy socjalnej** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Specjalista pracy socjalnej jest zawodem powszechnie wykonywanym we wszystkich regionach kraju zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich. Najczęściej specjaliści pracy socjalnej znajdują zatrudnienie w ośrodkach pomocy społecznej oraz w Domach Pomocy Społecznej. Specjalista pracy socjalnej może być zatrudniony w:

- placówkach służby zdrowia,
- jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej,
- placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- organizacjach pozarządowych itp.

Obecnie (2018 r.) obserwowany jest wzrost zapotrzebowania na pracę specjalistów pracy socjalnej oraz zawodów pokrewnych, tj. pracowników socjalnych oraz pracowników wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej. Wzrost zapotrzebowania na pracę w tym sektorze związany jest z:

- powstawaniem jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- zwiększonym zapotrzebowaniem wśród społeczeństwa na usługi socjalne,
- starzeniem się społeczeństwa i dynamicznie rosnącą populacją osób starszych.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bазie Ofert Pracy:**

<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 10.07.2018]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/raporty-sprawozdania/rynek-pracy/zawody-deficytowe-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometrzwodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>

Pomorskie – <http://www.porp.pl>

Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>

Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>

Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-ryнку-pracy>

Podlaskie – <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:

<http://zielonalinia.gov.pl>

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:

www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:

<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:

<https://eures.praca.gov.pl>

<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (2018 r.) podjęcie pracy w zawodzie **specjalista pracy socjalnej** wymaga ukończenia kolegium pracowników służb społecznych lub ukończenia studiów wyższych uprawniających do wykonywania zawodu pracownika socjalnego na podstawie przepisów Ustawy o pomocy społecznej. Zawód ten mogą wykonywać również absolwenci szkół policealnych – posiadający dyplom

pracownika socjalnego, którzy ukończyli I stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny. Kształcenie w tym zawodzie prowadzą szkoły wyższe (publiczne i niepubliczne) na kierunkach z obszaru nauk społecznych oraz na studiach podyplomowych.

Szkolenie

W zawodzie **specjalista pracy socjalnej** niezwykle istotne jest wieloletnie doświadczenie w pracy w zawodzie oraz ciągłe podnoszenie swoich kompetencji zawodowych. Możliwe jest to poprzez:

- udział w szkoleniach i kursach realizowanych przez firmy komercyjne, organizacje zawodowe i profesjonalne oraz szkoły wyższe,
- udział w superwizji,
- szkolenia dające możliwość odbycia specjalizacji zawodowej (I i II stopnia).

Z reguły organizatorzy tych szkoleń poświadczają uzyskane przez uczestników kompetencje stosownymi certyfikatami/zaświadczeniami.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 10.07.2018]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wyberzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.gov.pl/web/edukacja/ksztalcenie-zawodowe>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<http://www.zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>

Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Obecnie (2018 r.). średnie miesięczne wynagrodzenie całkowite w zawodzie **specjalista pracy socjalnej** wynosi 3400 zł brutto. Połowa specjalistów pracy socjalnej otrzymuje pensję od 3000 zł do 4000 zł. Powyżej 4000 zł brutto zarabia 25% najlepiej opłacanych specjalistów pracy socjalnej. Poziom wynagrodzeń osób wykonujących zawód specjalista pracy socjalnej uzależniony jest od:

- regionu Polski,
- rodzaju pracodawcy (miejsce wykonywania pracy),
- wielkości aglomeracji (różnice między wsią a miastem),
- stanowiska, zakresu zadań i stażu pracy.

Ponadto w przypadku osób wykonujących ten zawód, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do których podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej w środowisku, w tym przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia w wysokości 250 zł i zazwyczaj zwrot kosztów przejazdów z miejsca pracy do miejsca wykonywania czynności zawodowych.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 10.07.2018]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczeblach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

Zawód **specjalista pracy socjalnej** może być wykonywany przez osoby z niepełnosprawnościami. Potwierdzony przez lekarza medycyny pracy stan zdrowia pracownika powinien pozwalać wykonywać określone obowiązki pracownicze. Zatrudniony pracownik posiadający orzeczenie o niepełnosprawności ma prawo do:

- skróconego czasu pracy,
- dodatkowej przerwy,
- dodatkowego urlopu.

Możliwe jest zatrudnienie w zawodzie specjalista pracy socjalnej osób:

- z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych i górnych (05-R), które nie wyklucza stania i chodzenia, w tym samodzielnego przemieszczania się po zróżnicowanym terenie oraz należytego wykonywania zadań zawodowych,
- z dysfunkcją narządu wzroku (04-O), jeśli posiadana wada wzroku skorygowana odpowiednimi szklami lub soczewkami umożliwia prawidłowe wykonywanie czynności służbowych,
- z dysfunkcją słuchu (03-L), jeśli posiadana wada nie utrudnia skutecznej komunikacji,
- chorych na epilepsję (06-E), jeśli ryzyko występowania ataków jest możliwe do oszacowania.

Osoby z innymi rodzajami niepełnosprawności również mogą wykonywać zawód specjalista pracy socjalnej, pod warunkiem jednak, że schorzenie nie ogranicza ich możliwości przemieszczania się, pokonywania barier architektonicznych oraz nie ma wpływu na jakość kontaktu z klientem.

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2018 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 30.06.2018 r.

- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 986, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265 i 1149).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1769, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1788).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1837).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 734).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny (Dz. U. poz. 486).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. Nr 218, poz. 1439).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 r. w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych (Dz. U. Nr 27, poz. 158).

Literatura branżowa:

- Dutkiewicz M. (red.): Pracownicy socjalni: pomiędzy instytucją pomocy społecznej a środowiskiem lokalnym. Wydawnictwo Instytutu Spraw Publicznych, Warszawa 2011.
- Fonkowicz E. (red.): Zatrudnianie pracowników socjalnych i innych pracowników ośrodków pomocy społecznej. Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2014.

- Krasiejko I., Metodyka działania asystenta rodziny. Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach w pracy socjalnej. Wydawnictwo Mazowieckiego Centrum Pomocy Społecznej, Katowice 2010.

Zasoby internetowe [dostęp: 10.07.2018]:

- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- Biuletyn Informacji Publicznej: <https://www.mpips.gov.pl/bip/zawody-regulowane/pracownik-socjalny/rok-2018/#akapit6>
- „Kwalifikacje do wykonywania w Polsce zawodu pracownika socjalnego” – szczegółowe omówienie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej MRPiPS: <https://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/ksztalcenie-i-doskonalenie-zawodowe-pracownikow-sluzb-spoecznych/kwalifikacje-pracownika-socjalnego>
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Pracownik socjalny: zawód trudny i potrzebny: <https://www.mpips.gov.pl/aktualnosci-wszystkie/art,5535,9467,pracownik-socjalny-zawod-trudny-i-potrzebny.html>
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Portal Pomocy Społecznej: <http://ops.pl>
- Portal Zawody Regulowane: http://www.zawodyregulowane.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=142&Itemid=346
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Superwizja pracy socjalnej w: <http://www.poradnictwo.org.pl/superwizja-pracy-socjalnej>
- Wyszukiwarka opisów zawodów: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).

Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiające porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.
Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.

Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.
Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Działalność interdyscyplinarna	Podjęcie współpracy z przedstawicielami służb (np. policja) instytucji (np. sąd, szkoły) i organizacji (np. fundacje), działających na rzecz poprawy sytuacji osób i rodzin.	Definicja sformułowana przez zespół ekspercki na podstawie: Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1769, z późn. zm.)

2	Interwencja kryzysowa	Działania podejmowane na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Działania te mają na celu przywrócenie równowagi psychicznej, umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Polega na udzieleniu natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb poradnictwa socjalnego lub prawnego.	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1769, z późn. zm.)
3	Katastrofa ekologiczna	Trwałe (nieodwracalne w naturalny sposób) uszkodzenie lub zniszczenie dużego obszaru środowiska przyrodniczego, wpływające negatywnie, bezpośrednio lub pośrednio na zdrowie, często życie ludzi.	https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/katastrofa-ekologiczna;3921133.html [dostęp: 10.07.2018]
4	Kłęska żywiołowa	Katastrofa naturalna lub awaria techniczna, której skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem.	http://www.ekologia.pl/wiedza/slovníki/slovník-terminow-prawnych/kleska-zywiolowa [dostęp: 10.07.2018]
5	Kontrakt socjalny	Jedno z narzędzi wykorzystywanych w pracy pracownika socjalnego. Jest to dokument zawierający wzajemne ustalenia (zadania do wykonania z uwzględnieniem terminów ich realizacji) między pracownikiem socjalnym a osobą lub rodziną, która ubiega się o pomoc.	Definicja sformułowana przez zespół ekspercki na podstawie: Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1769, z późn. zm.)
6	„Niebieska Karta”	Dokument wypełniany w sytuacji podejrzenia występowania przemocy w rodzinie.	Definicja sformułowana przez zespół ekspercki na podstawie: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245)
7	Rodzina niepełna	Rodzina, w której dziecko/dzieci wychowywane są przez jednego z rodziców.	Definicja sformułowana przez zespół ekspercki na podstawie: Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1769, z późn. zm.)
8	Rodzina wielodzietna	Rodzina, w której wychowuje się troje lub więcej dzieci.	Definicja sformułowana przez zespół ekspercki na podstawie: Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1769, z późn. zm.)
9	Społeczność lokalna	Zbiorowość związana z pewnym terytorium, w której ramach wytworzyła się sieć odrębnych instytucji i interakcji społecznych oraz poczucie przynależności do tej zbiorowości.	https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/spolecznosc-lokalna;3978393.html [dostęp: 10.07.2018]
10	Superwizja pracy socjalnej	Superwizja pracy socjalnej polega na ustawicznym rozwoju zawodowym pracowników socjalnych, służącym utrzymaniu wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowaniu i wzmacnianiu kompetencji zawodowych, udzielaniu wsparcia, poszukiwaniu źródeł trudności w pracy i możliwości ich pokonywania.	Definicja sformułowana przez zespół ekspercki na podstawie: Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1769, z późn. zm.)
11	Superwizor	Osoba prowadząca superwizję. Superwizorem pracy socjalnej może być osoba, która ukończyła szkolenie dla superwizorów pracy socjalnej, przystąpiła do egzaminu, zdała egzamin i uzyskała certyfikat superwizora pracy socjalnej.	Definicja sformułowana przez zespół ekspercki na podstawie: Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1769, z późn. zm.)

12	Wywiad środowiskowy	Podstawowe narzędzie diagnostyczne w pracy pracownika socjalnego służące ustaleniu sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc. Wywiad środowiskowy uzupełniany jest w miejscu zamieszkania lub pobytu osoby/rodziny ubiegającej się o pomoc. Wzór kwestionariusza wywiadu jest jednakowy dla wszystkich instytucji pomocy społecznej.	Definicja sformułowana przez zespół ekspercki na podstawie: Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1788)
----	----------------------------	---	--

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.